Mi a címe ennek a kurzusnak? 4. Az igazságtáblázatok hasznáról

2024. október 4.

Nagyon könnyű kérdések (negáció)

Nagyon könnyű kérdések (negáció)

Konnektívum-e a ‘Nem igaz, hogy . . . ’ kifejezés?

Nagyon könnyű kérdések (negáció)

Konnektívum-e a ‘Nem igaz, hogy . . . ’ kifejezés?
Igazságkonnektívum-e?

Nagyon könnyű kérdések (negáció)

Konnektívum-e a ‘Nem igaz, hogy …’ kifejezés?
Igazságkonnektívum-e?
Mi az igazságtáblázata?

Nagyon könnyű kérdések (negáció)

Konnektívum-e a ‘Nem igaz, hogy …’ kifejezés?
Igazságkonnektívum-e?
Mi az igazságtáblázata?

A	Nem igaz, hogy A ($\neg A$)
1	0
0	1

Nagyon könnyű kérdések (negáció)

Konnektívum-e a ‘Nem igaz, hogy …’ kifejezés?
Igazságkonnektívum-e?
Mi az igazságtáblázata?

A	Nem igaz, hogy A ($\neg A$)
1	0
0	1

$\neg A$ az A mondat negációja. (Ez nem kérdés.)

Nagyon könnyű kérdések (negáció)

Konnektívum-e a ‘Nem igaz, hogy ...’ kifejezés?
Igazságkonnektívum-e?
Mi az igazságtáblázata?

A	Nem igaz, hogy A ($\neg A$)
1	0
0	1

$\neg A$ az A mondat negációja. (Ez nem kérdés.)
Mi az összefüggés A és $\neg\neg A$ igazságértéke között?

Logikai törvények 1.: Ekvivalenciák

Logikai törvények 1.: Ekvivalenciák

A és $\neg\neg A$ logikailag ekvivalensek: bármi is legyen A igazságértéke, megegyezik az igazságértékük.

Logikai törvények 1.: Ekvivalenciák

A és $\neg\neg A$ logikailag ekvivalensek: bármi is legyen A igazságértéke, megegyezik az igazságértékük.

Általában: két mondat, A és B logikailag ekvivalens, ha a bennük előforduló részmondatok igazságértékétől függetlenül megegyezik az igazságértékük.

Logikai törvények 1.: Ekvivalenciák

A és $\neg\neg A$ logikailag ekvivalensek: bármi is legyen A igazságértéke, megegyezik az igazságértékük.

Általában: két mondat, A és B logikailag ekvivalens, ha a bennük előforduló részmondatok igazságértékétől függetlenül megegyezik az igazságértékük.

Jelölés: $A \Leftrightarrow B$

Az A és B mondatot itt *említjük*, nem pedig használjuk.

Logikai törvények 1.: Ekvivalenciák

A és $\neg\neg A$ logikailag ekvivalensek: bármi is legyen A igazságértéke, megegyezik az igazságértékük.

Általában: két mondat, A és B logikailag ekvivalens, ha a bennük előforduló részmondatok igazságértékétől függetlenül megegyezik az igazságértékük.

Jelölés: $A \Leftrightarrow B$

Az A és B mondatot itt *említjük*, nem pedig használjuk.

Tehát: $A \Leftrightarrow \neg\neg A$ (a kettős negáció törvénye)

Logikai törvények 1.: Ekvivalenciák

A és $\neg\neg A$ logikailag ekvivalensek: bármi is legyen A igazságértéke, megegyezik az igazságértékük.

Általában: két mondat, A és B logikailag ekvivalens, ha a bennük előforduló részmondatok igazságértékétől függetlenül megegyezik az igazságértékük.

Jelölés: $A \Leftrightarrow B$

Az A és B mondatot itt *említjük*, nem pedig használjuk.

Tehát: $A \Leftrightarrow \neg\neg A$ (a kettős negáció törvénye)

További, még triviálisabb példák:

$$A \wedge B \Leftrightarrow B \wedge A$$

$$A \wedge (B \wedge C) \Leftrightarrow (A \wedge B) \wedge C$$

$$A \wedge A \Leftrightarrow A$$

Logikai törvények 1.: Ekvivalenciák

A és $\neg\neg A$ logikailag ekvivalensek: bármi is legyen A igazságértéke, megegyezik az igazságértékük.

Általában: két mondat, A és B logikailag ekvivalens, ha a bennük előforduló részmondatok igazságértékétől függetlenül megegyezik az igazságértékük.

Jelölés: $A \Leftrightarrow B$

Az A és B mondatot itt *említjük*, nem pedig használjuk.

Tehát: $A \Leftrightarrow \neg\neg A$ (a kettős negáció törvénye)

További, még triviálisabb példák:

$$A \wedge B \Leftrightarrow B \wedge A$$

$$A \wedge (B \wedge C) \Leftrightarrow (A \wedge B) \wedge C$$

$$A \wedge A \Leftrightarrow A$$

És ugyanez diszjunkcióval.

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet?

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

A	B	$\neg(A \wedge B)$	$\neg A \wedge \neg B$	$\neg A \vee \neg B$	
1	1				
1	0				
0	1				
0	0				

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

A	B	$\neg(A \wedge B)$	$\neg A \wedge \neg B$	$\neg A \vee \neg B$	
1	1	0			
1	0	1			
0	1	1			
0	0	1			

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

A	B	$\neg(A \wedge B)$	$\neg A \wedge \neg B$	$\neg A \vee \neg B$	
1	1	0	0		
1	0	1	0		
0	1	1	0		
0	0	1	1		

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

A	B	$\neg(A \wedge B)$	$\neg A \wedge \neg B$	$\neg A \vee \neg B$	
1	1	0	0	0	
1	0	1	0	1	
0	1	1	0	1	
0	0	1	1	1	

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

A	B	$\neg(A \wedge B)$	$\neg A \wedge \neg B$	$\neg A \vee \neg B$	
1	1	0	0	0	
1	0	1	0	1	
0	1	1	0	1	
0	0	1	1	1	

Tehát: $\neg(A \wedge B) \Leftrightarrow \neg A \vee \neg B$.

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

A	B	$\neg(A \wedge B)$	$\neg A \wedge \neg B$	$\neg A \vee \neg B$	
1	1	0	0	0	
1	0	1	0	1	
0	1	1	0	1	
0	0	1	1	1	

Tehát: $\neg(A \wedge B) \Leftrightarrow \neg A \vee \neg B$.
A másik De Morgan-szabály: $\neg(A \vee B) \Leftrightarrow \neg A \wedge \neg B$

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

A	B	$\neg(A \wedge B)$	$\neg A \wedge \neg B$	$\neg A \vee \neg B$	$\neg(A \vee B)$
1	1	0	0	0	
1	0	1	0	1	
0	1	1	0	1	
0	0	1	1	1	

Tehát: $\neg(A \wedge B) \Leftrightarrow \neg A \vee \neg B$.
A másik De Morgan-szabály: $\neg(A \vee B) \Leftrightarrow \neg A \wedge \neg B$

Két nem triviális ekvivalencia: De Morgan-szabályok

A 84. feladatban az ügyész ezt állította:
Nem igaz, hogy X és Y is bűnös.

Azaz egy ilyen alakú mondatot állított: $\neg(A \wedge B)$.

A zárójelet nyilván nem hagyhatjuk el. $\neg A \wedge B$ egészen mást jelent.

De fel tudjuk-e bontani a zárójelet? Csak óvatosan!

A	B	$\neg(A \wedge B)$	$\neg A \wedge \neg B$	$\neg A \vee \neg B$	$\neg(A \vee B)$
1	1	0	0	0	0
1	0	1	0	1	0
0	1	1	0	1	0
0	0	1	1	1	1

Tehát: $\neg(A \wedge B) \Leftrightarrow \neg A \vee \neg B$.
A másik De Morgan-szabály: $\neg(A \vee B) \Leftrightarrow \neg A \wedge \neg B$

Egy különös lánykérés

Egy különös lánykérés

95.jpg

Egy különös lánykérés

95.jpg

Egy különös lánykérés

95.jpg

Egy különös lánykérés

95.jpg

Egy variáció, némi tanulsággal

Egy variáció, némi tanulsággal

96.jpg

Egy variáció, némi tanulsággal

96.jpg

Egy variáció, némi tanulsággal

96.jpg

Kontrapozíció: egy hibás logikai törvény?

Kontrapozíció: egy hibás logikai törvény?

$A \to B \Leftrightarrow \neg B \to \neg A$: a kontrapozíció törvénye.

Kontrapozíció: egy hibás logikai törvény?

$A \to B \Leftrightarrow \neg B \to \neg A$: a kontrapozíció törvénye.

Az ekvivalencia mindkét oldala egy esetben hamis: ha az előtag igaz és az utótag hamis, azaz A igaz és B hamis.

Kontrapozíció: egy hibás logikai törvény?

$A \to B \Leftrightarrow \neg B \to \neg A$: a kontrapozíció törvénye.

Az ekvivalencia mindkét oldala egy esetben hamis: ha az előtag igaz és az utótag hamis, azaz A igaz és B hamis.

Példa: 'Ha átmegyek a vizsgán, nevetni fogok.' Ekvivalens ez azzal, hogy 'Ha nem fogok nevetni, nem megyek át a vizsgán'?

Kontrapozíció: egy hibás logikai törvény?

$A \to B \Leftrightarrow \neg B \to \neg A$: a kontrapozíció törvénye.

Az ekvivalencia mindkét oldala egy esetben hamis: ha az előtag igaz és az utótag hamis, azaz A igaz és B hamis.

Példa: 'Ha átmegyek a vizsgán, nevetni fogok.' Ekvivalens ez azzal, hogy 'Ha nem fogok nevetni, nem megyek át a vizsgán'?

És azzal, hogy 'Ha nem fogok nevetni (vizsga után), akkor nem mentem át a vizsgán'?

Kontrapozíció: egy hibás logikai törvény?

$A \to B \Leftrightarrow \neg B \to \neg A$: a kontrapozíció törvénye.

Az ekvivalencia mindkét oldala egy esetben hamis: ha az előtag igaz és az utótag hamis, azaz A igaz és B hamis.

Példa: ‘Ha átmegyek a vizsgán, nevetni fogok.’ Ekvivalens ez azzal, hogy ‘Ha nem fogok nevetni, nem megyek át a vizsgán’?

És azzal, hogy ‘Ha nem fogok nevetni (vizsga után), akkor nem mentem át a vizsgán’?

A ‘ha, …akkor’ kötőszópár *utal* arra, hogy az előtag megelőzi az utótagot (időben vagy kauzális sorrendben).

Kontrapozíció: egy hibás logikai törvény?

$A \to B \Leftrightarrow \neg B \to \neg A$: a kontrapozíció törvénye.

Az ekvivalencia mindkét oldala egy esetben hamis: ha az előtag igaz és az utótag hamis, azaz A igaz és B hamis.

Példa: ‘Ha átmegyek a vizsgán, nevetni fogok.’ Ekvivalens ez azzal, hogy ‘Ha nem fogok nevetni, nem megyek át a vizsgán’?

És azzal, hogy ‘Ha nem fogok nevetni (vizsga után), akkor nem mentem át a vizsgán’?

A ‘ha, …akkor’ kötőszópár *utal* arra, hogy az előtag megelőzi az utótagot (időben vagy kauzális sorrendben).

Utal rá, de nem állítja; ez az utalás ellentmondás nélkül fölülírható (lásd a példát).

Kontrapozíció: egy hibás logikai törvény?

$A \to B \Leftrightarrow \neg B \to \neg A$: a kontrapozíció törvénye.

Az ekvivalencia mindkét oldala egy esetben hamis: ha az előtag igaz és az utótag hamis, azaz A igaz és B hamis.

Példa: 'Ha átmegyek a vizsgán, nevetni fogok.' Ekvivalens ez azzal, hogy 'Ha nem fogok nevetni, nem megyek át a vizsgán'?

És azzal, hogy 'Ha nem fogok nevetni (vizsga után), akkor nem mentem át a vizsgán'?

A 'ha, ... akkor' kötőszópár *utal* arra, hogy az előtag megelőzi az utótagot (időben vagy kauzális sorrendben).

Utal rá, de nem állítja; ez az utalás ellentmondás nélkül fölülírható (lásd a példát).

Kijelentő mondataink többnyire a bennük foglalt utalásokkal és a használat körülményeivel együtt hordozank információt. Ez az információ a propozíció, és igazából ennek van igazságértéke.

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Kommutatív-e a kondicionális? Azaz: fennáll-e, hogy

$$A \to B \Leftrightarrow B \to A \ ?$$

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Kommutatív-e a kondicionális? Azaz: fennáll-e, hogy

$$A \to B \Leftrightarrow B \to A\ ?\ \text{Nem!}$$

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Kommutatív-e a kondicionális? Azaz: fennáll-e, hogy

$$A \to B \Leftrightarrow B \to A \text{ ? } \text{Nem!}$$

A leggyakoribb logikai hiba: hibás megfordítás.

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Kommutatív-e a kondicionális? Azaz: fennáll-e, hogy

$$A \to B \Leftrightarrow B \to A \text{ ? Nem!}$$

A leggyakoribb logikai hiba: hibás megfordítás.

Asszociatív-e? Azaz:

$$A \to (B \to C) \Leftrightarrow (A \to B) \to C?$$

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Kommutatív-e a kondicionális? Azaz: fennáll-e, hogy

$$A \to B \Leftrightarrow B \to A \ ? \text{ Nem!}$$

A leggyakoribb logikai hiba: hibás megfordítás.

Asszociatív-e? Azaz:

$$A \to (B \to C) \Leftrightarrow (A \to B) \to C? \text{ Nem!}$$

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Kommutatív-e a kondicionális? Azaz: fennáll-e, hogy

$$A \to B \Leftrightarrow B \to A \text{ ? Nem!}$$

A leggyakoribb logikai hiba: hibás megfordítás.

Asszociatív-e? Azaz:

$$A \to (B \to C) \Leftrightarrow (A \to B) \to C\text{? Nem!}$$

Viszont:

$$A \to (B \to C) \Leftrightarrow (A \land B) \to C$$

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Kommutatív-e a kondicionális? Azaz: fennáll-e, hogy

$$A \to B \Leftrightarrow B \to A \ ? \ \text{Nem!}$$

A leggyakoribb logikai hiba: hibás megfordítás.

Asszociatív-e? Azaz:

$$A \to (B \to C) \Leftrightarrow (A \to B) \to C? \ \text{Nem!}$$

Viszont:

$$A \to (B \to C) \Leftrightarrow (A \wedge B) \to C$$

Sőt,

$$A_1 \to (A_2 \to \ldots (A_n \to B) \ldots) \Leftrightarrow (A_1 \wedge A_2 \wedge \ldots A_n) \to B$$

Még egy kicsit a kondicionálisokról

Kommutatív-e a kondicionális? Azaz: fennáll-e, hogy

$$A \to B \Leftrightarrow B \to A \text{ ? Nem!}$$

A leggyakoribb logikai hiba: hibás megfordítás.

Asszociatív-e? Azaz:

$$A \to (B \to C) \Leftrightarrow (A \to B) \to C\text{? Nem!}$$

Viszont:

$$A \to (B \to C) \Leftrightarrow (A \wedge B) \to C$$

Sőt,

$$A_1 \to (A_2 \to \ldots (A_n \to B) \ldots) \Leftrightarrow (A_1 \wedge A_2 \wedge \ldots A_n) \to B$$

Házi feladat: Gondolkozzanak el azon, hogyan formalizálnának „Csak akkor A, ha B" alakú mondatokat.

További variációk

További variációk

99.jpg

További variációk

99.jpg

További variációk

99.jpg

A farkasemberek erdejében

Itt csak lovagok és lókötők élnek.

A farkasemberek erdejében

Itt csak lovagok és lókötők élnek.

88.jpg

A farkasemberek erdejében

Itt csak lovagok és lókötők élnek.

88.jpg

Tovább a farkasemberek erdejében

Most is három erdőlakóval találkozunk, de az egyikük – nevezzük C-nek – csöndben marad.

Tovább a farkasemberek erdejében

Most is három erdőlakóval találkozunk, de az egyikük – nevezzük C-nek – csöndben marad.

90.
A: Legalább az egyikünk lovag.
B: Legalább az egyikünk lókötő.
Tudjuk, hogy legalább egyikük farkasember, de egyikük sem lovag és farkasember egyszerre.
Melyikük farkasember?

Tovább a farkasemberek erdejében

Most is három erdőlakóval találkozunk, de az egyikük – nevezzük C-nek – csöndben marad.

90.
A: Legalább az egyikünk lovag.
B: Legalább az egyikünk lókötő.
Tudjuk, hogy legalább egyikük farkasember, de egyikük sem lovag és farkasember egyszerre.
Melyikük farkasember?

Búcsú a farkasemberektől

92.jpg

Búcsú a farkasemberektől

92.jpg

Búcsú a farkasemberektől

92.jpg